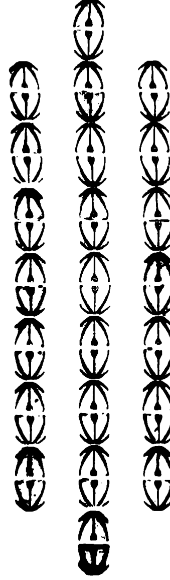
तृष्णा

रवि शाक्य, इखाछैं, यल

तृष्णा

(खण्ड काव्य)

सिद्धिचरण

पिकाकः—
फल्चा पिथना,
ओमबाहाः, ये

ल्हापांगु पिथना
ने. सं १११११
मू:- १२/-

थाकू:-
कान्तिपुर प्रिण्टिङ्ग प्रेस
ॐ बाहाल, काठमाडौं ।
२१२८५५, २१६६१६ पो. ब. नं. १४१८

घःमाः

आयु फुनावन शक्ति गनावन
तंगु मखु थुगु तृष्णा

धकाः जि भन्दै बासः दँ ति न्ह्यों च्वयागु खः । धात्थें तृष्णा धयागु भीत गबलें मप्वनीगु अवलम्बन खः । वास्तवय् संसार छु मखया न थ्व ब्याक्क खः । थनयागु सुख दुःख, राग-विराग सकतां भीके ल्यनाच्वंगु दु । मनूतं गुलि सशक्त व ऊर्ध्वगामी खः उलि हे भीत क्वफाइगु अनेनेगु विघ्न बाधां प्वंगु मखु ।

भीसं ह्यगसय् खगु खँत ब्याक्क न्ह्यलं चायेव मिथ्या जुया वंसां थ्व मिथ्यां भीत कय्कय् च्यानाच्वंगु दु । तृष्णा छुं हे मखु, थ्व गनं दुगु नं मखु । दथुइ वइ, दथुइ तुं वनी । अय्सां थुकिं अनेक मनूतय्गु जीवनयात क्वफाःगु दु । गनं थकाःगु नं दु । थ्व हे खँ बांलाक सीकाः निर्लिप्त व निःसंग जुइगु महान्ता खः ।

भौतिक सुख दुःखयागु प्रभाव हे जीवन खः । थ्व मदुगुसा भीगु जीवन नं दइगु मखु तर थुकिइ भी न्ह्याबलें दुनाच्वन धाःसा भी उखे लाः थुखे लाः दइमखु । था गाः मदुगु महान्धकारय् भी लाइ । भीके शरीर दु, विचार दु, हृदय दु व भीके चेतना दु । थुकियात बांलाक ज्या छ्यला यंके फःसा जीवनय् असंगति धयागु छुं हे मदु ।

जीवन छगू न्ह्यइपुगु क्रीडास्थल खः धइगु थुइका: भीसं भीत ज्वनेगु हे मुक्ति खः । छुं मखुगुया पासं भीत क्यंका तःगु दुसा वहे

पासं छुते जुइगु सार्थकता ख: । "पाशवद्धो जीव:, पाशमुक्त: शिव"। जीव शिव जुइगु ज्वलय् भी सदां उन्मुख जुइमा: ।

मनू गुलि द्यो ख: उलि हे पशु नं ख: । देवत्व व पशुत्वया दथुइ मनुष्यत्व ब्वलनी । साहित्य च्वइपिं मनूतय्सं थ:त हृचयेके मज्यू । वं गुलि थ:गु देवत्वयागु खँ निर्भय जुया: ल्हाइ उलि हे थ:गु पशुत्वयागु खँ नं ल्हाये फयेमा:, थ:त छर्लंग जुइक उले फयेमा:, साहित्यिक खँय् नांगाप्वचिं च्वने फयेमा: । वं थ:त स्पष्टत: उले मफुसा वयागु साहित्य उलि ग्राह्य जुइमखु । राज-नीतिइ सनीपिसं थ: त्वपुइत गथे विभिन्न बादयागु वस्त्रं थ:त छायेपेमा:, अथे हे साहित्यकारं थ:त उलेत छुं आवरण तयेमज्यू । कामवासनां प्रेरित जुया: थमं यानागु असामाजिक ज्या खँ नं वं छर्लंग उले फयेमा:, सुचुके मज्यू । थ्व हे विचारयागु द्वन्द्व थ्व 'तृष्णा' काव्यय् दु ।

जीवनय् मनं तुना थें फुक ज्या जुइमखु । परिस्थितियागु घ:चालय् लाना: छताया छता जूवनी । इलय् ब्यलय् जित: थ्व तृष्णां या:गु हैरानी जिं व्यक्त याना: चा:गु लँपु लुइकेत कुत: यानागु दु । थुकिइ जि गुलि सफल जुल, असफल जुल छिकपिनि न्ह्योने तयाबियागु दु । जिगु इच्छा जुजु भर्तृहरियागु शृंगार शतक, नीतिशतक व वैराग्य शतक थें च्वये धयागु ख: । जिं थुकियात शृंगार, नीति व वैराग्यया धाराय् अभिव्यक्त यायेगु कुत: यानागु दु । नीतियागु थासय् थ:गु देशयागु बांमला:गु परिस्थितियात कया: थमं थुकिइ छुं याये मफुगुलिं असन्तुष्टि पिब्बयागु दु । जिं थ्व खँ थुकिइ अप्व: धयागु दु थें च्वं । आ: थुकिइ मेगु खँ अप्व: धायेगु इच्छा मदु ।

जीवन धयागु छगू पू मवंगु बाखं ख: । व हे पू मवंगु बाखंया छगू करुण अभिव्यक्ति जुया: पाठकपिन्त छुं आलोक बीफत धा:सा जिं थ:गु कुत:यात सफल भा:पे ।

शरीरं भाय् मल्हात धा:सा भीके दुगु इच्छा नं पूर्ण मखु। ह्मय्गुदँयागु बयसय् न्ह्याबलें छता न छता ल्वय्नं दुःख बियाच्वंगु इलय् दुगु छुं इच्छा नं पूर्ण याये फइमखु। ब्याक्क इच्छायात जि मदयेका छ्वयेगु हे जिगु सन्मार्ग खः। इच्छायात त्याग याये फइगु भिंभिगु कर्म यायेगु खः। उकिं सःस्यूपिसं धाइ–सम्यक् कर्म धयागु हे निष्काम कर्म खः। सम्यक् कर्म, सम्यक् जीवन पाखे न्ह्याये फःसा हे जिगु कल्याण खः। थ्व हे खँयात जि निरूपण यायेगु कुतः यानागु दु।

गबलय् गबलय् जि च्वयेत च्वयातयागु आः जितः लो नं मने धुंकुगु, उखे थुखे लानाच्वंगु जिगु हस्तलिपि भ्वंयागु द्वँय् मात्तुमाला: जिमि काय् रविचरणं थुकियात मुंका तःगुलि थौं फणीन्द्ररत्न वज्राचार्यजुं थ्व काव्यया प्रतिलिपित कथं हंक छथाय् मुंकाः छसिकथं ल्ह्यया: थुकियात सफूचायागु आकारय् पित काये गु ज्या यानाबिज्या:गु खः। थुलि हे पाठकपिन्त थ्व काव्य न्ह्याकेत 'घःमाः' जुल।

धन्यवाद !

ने. सं. ११११ मांया ख्वाःस्वयेगु

सिद्धिचरण

सवाः

मनूया जीवन मचा ल्याय्म्ह बुह्रा जुयाः न्ह्याइ। मचा ला मचाःम्ह हे जुल। थ्व संसार छु खः, गथे खः, छाय् खः धयागु वयाके ज्ञान दइमखु। ल्याय्म्हसु सकतां ख- जीवन व जगत सीगु थुइगु, ज्या याये फइगु थुबलय् हे खः। मचावलय् चुलि जाःगु जीबन ल्याय्म्हबलय् ह्वइ। अले थुकिइ शृंगारया सुगन्ध वइ। ल्याय्म्ह ल्यासेबलय् शृंगार रसया चःति मप्याःपि सु दइ? इमिगु मन न्ह्यपु म्ह फुकं थ्व हे रसं फूचायाच्वनी। कल्पनाया विमानय् च्वनाः ब्वयाच्वनी। ह्निं न्ह्याःलिसे सन्ध्या सत्तिना वइ, थथे हे ल्याय्म्हया ई न्ह्यान्ह्यां बुह्राया ई न्ह्याये दयेकः वइ। वीत रागया भावनां वैराग्य जायावइ। थ्व नैसर्गिक प्रवृत्ति खः।

मनूया मन मस्तिष्कं अनुभव याःगु खँ मेपिं कनेसइमखु, कवि कनेसइ। कविजुजु भर्तृहरियात शृंगार भक्ति वैराग्यं गथे थ्यूगु खः भी कविरत्न सिद्धिचरणजुयात नं थथे हे थिल, गुकिया लिच्वः थ्व 'तृष्णा' खण्डकाव्य खः। जीवनय् यौवन न्ह्याम्हेसिके नं वः थुबलय् थिमिके युवासुलभ कविभाव जायावइ। उकिं थुबलय् थिमिसं शृंगार रसं जाःगु कविता च्वइ, मेपिं च्वइ, मे हाली। जीवन रसया सवाः काइ।

ल्याय्म्ह ल्यासेया यइगु येचाइगु प्रीति खःसा देश व ईश्वर प्रतिया आसक्ति भक्ति खः- प्रेम ला थ्व नित्तां प्रेम हे खः। प्रीतिं थहां वनाः देशभक्तिया कविता च्वइपिं कम हे जक दइ। थ्व

'तृष्णा' काव्यया कवियाके देश प्रेमया भाव गुलि बिलिबिलि जाः धयागु थ्व काव्य ब्वनाः सीदइ; थन धयां छु धाये, गुलि धाये ?

जीवनया तगिनय् वृद्धावस्था छत्वाथः खः, गन थ्यन कि यक्व खँ सी, थुइ, जीवनया रस भोग यायां उलुयावइ वैराग्यं लसकुस याः वइ। थ्व काव्यया अन्तिम च्वः नं थ्व हे खः।

तृष्णायात नेपालभाषां प्याय् चाइगु धाइ। प्याय् चाल कि लः त्वनेत्वनेगु जक तीव्र इच्छा जुइ। कविया जीवनया इवलय् थौ थीं अवस्थाय् जूगु तीव्र इच्छाया छगू मूर्तरूप थ्व 'तृष्णा' खण्ड काव्य खः।

कविरत्नजुं थथे थःगु जीवनया इलय् ब्यलय् थःत अनुभूति जूगु भावाभिव्यक्ति विभिन्न कापी व भ्वं कूचाय् च्वया-तयादीगु मुंका कविरत्नजुया काय्भाजु रविचरण श्रेष्ठजुं जितः लल्हानादिल। थ्व मुंकेगु वचं वय्कः कविरत्नजुं जितः बियादिल। छन्दकथं माः हनाः मुनायंका। थ्व मुमुं ल्ह्यल्ह्यं जितः थथे ताल छन्द कवियात वन्धन मखु खनी, भाव स्वस्फूर्तरूपं न्ह्यानावइ-बलय् छन्द अथेहे वइ गथे लःधाः कुहां वइबलय् छुं मपंक सः वइ। 'तृष्णा' खण्डकाव्यया धात्थें सबाः कायेगु खःसा छन्द अनु-सार लय् तयाः ब्वनेमाः अले जक थुकिया सवाः ताइ। लय् मतसे ब्वन धाःसा थुकिं मस्तिष्कयात ला थी, हृदययात थी कि मथिइ धाये थाकु।

थ्व काव्य ल्ह्ययेसिधःबलय् जितः थुजागु आनन्द वल, थ्व कनां कने फुगु मखु, धयां धाये सःगु मखु। अले थ्व काव्यया स्रष्टा प्रति जिगु छ्यों श्रद्धां क्वछुत।

थ्व 'तृष्णा' नेपालभाषा साहित्यया रत्न खः।

ने.सं. ११११ स्वांयाःपुन्ही

क्वमिलु

फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

तृष्णा

न्हापांगु सर्ग

कल्याण ज्वीगु मखु छुं गुगु कर्म यानाः
व कर्म यायूत मन छाय् च्वन थौं न्ह्यब्वानाः ?
याये मत्यो थथे लिपा पछुताय माली
धाःसा थ्व चित्त उलि हे वनि हा अचाक्लि ।

॥ १ ॥

चा नं ह्नि नं छ जक छाय् लुमनाः जि च्वंगु
छंथाय् वयाः जक सदां च्वन्य मास्त्य वैगु,
लोकं छु धाइ थन ह्वाय जि छाय् मग्याःगु
याय् हे मत्योगु थुगु कर्मस छाय् जि न्ह्याःगु ?

॥ २ ॥

छं काल नित्य जिगु चित्त ह्निलाः मुसुक्क
छं यात वँय् सरि जितः मन तय् मफय्क,
जालय् जि लात मफु ह्वाय थनं पिहां वय्
जिं यायगु गय् थुगु कथं मन थौं सह्माले ?

॥ ३ ॥

ल्याय्ह्मो जि ज्वी धुन, जि ला अधिकारवन्त
स्वां ह्वँगु गय् क्यबस वय् धुनकाः वसन्त,
अस्वस्थ चित्त मखु ह्नां थ्व स्वभाव खालि
काम प्रवृत्ति वइ आयु थ्व न्ह्याः वसेंलि ।

॥ ४ ॥

बांलाःगुली मदु छ जो थन थौं थ्व लोकय्
धात्थें अपार ह्सियागु धुकू दु छंके,
बल्सो समान जुल छंगु मिखा जि न्या थें
हा ! नित्य छट्पट् जुयाः मि जलाय् च्वना थें ।

॥ ५ ॥

वा छं जितः अमृत चुम्बन पान याकि
थासं मलाःगु जिगु चित्त थ्व शान्त याकि,
हे रूपसी, सरस रूप व छंगु त्वंकि
हे कामिनी, जिगु नुगः थन तृप्त याकि ।

॥ ६ ॥

ह्निलाः मुसुक्क व कयाः जिगु अंकमाल
यानाब्यु छं जिगु मनोरथयात पूर्ण,
हे सुन्दरी, जिगु व्यथा फुक लंकि लंकि
स्यंकाः नुगः व्यथित याय् मत्य बिन्ति बिन्ति ।

॥ ७ ॥

चा नं ह्नि नं छ लुमनाः व्यवहार माःगु
जि याय् मफै वन अहो थथ्य छाय् छु जूगु,
छंथाय् वयाः चवन्यगु ज्या जुल एक मात्र
छु धाइ लोकन धकाः तक शर्म मन्त ।

॥ ८ ॥

मेपिन्त छाय् छु दु कनाः जुइमाःगु झीसं ?
वा सुम्क वा जिगु मुलय् ग्वतुलाः छ च्वंवा ।
व छंगु प्राणलिस्य प्राण थ्व ल्वाक छ्यानाः
झींपि निम्हं छम्ह जुये सु खनाः छु ग्याय्माः ?

॥ ९ ॥

छाय् व्यर्थ ग्याःचिकु जुयाः मतिना सुलाः याय्?
यत्थे सनाः प्रणय वा निम्हस्यां इना काय्,
योयोगु थास थन चुम्बन वृष्टि याः वा
संसार सागरस यत्थ्य ह्मितः जुये वा ।

॥ १० ॥

माला जुयागु गुगु आतक नं मलूगु
लू थें जुईगु उगु वस्तु छ नाप लाय्वं ।
हे सुन्दरी, बिव जितः जिगु वस्तु तंगु
याकाव तृप्त दिलया रसगान छंगु ।

॥ ११ ॥

विनाशया जलप खः रँगरूप धैगु
धात्थें छ खः क्षणिकयागु किपा मदैगु,
संहारयागु छ कतांमरि खः अवश्य
छं थाय् भुले जुइगु छाय् थन हा मनुष्य ?

॥ १२ ॥

नां दंम्ह भिंम्ह अति उच्च चरित्र युक्त
छं छुं मस्यू गुलि जि कामुक नीच भ्रष्ट,
हे सुन्दरी, जि छ मदयूक मगाःह्म प्यासी
ह्लाः फै च्वना बिव जितः रसरूपराशि।

॥ १३ ॥

अत्यन्त पीडित जि छंगु कटाक्ष वाणं
जिं माःगु याय् मफुत हा मन खिन्न खिन्न,
छ नाप लायूत गुलि तोंह चिनाः जि ज्वीगु
मुस्काःगु ह्रिस्सि दुगु छंगु व ख्वाल स्वयूगु।

॥ १४ ॥

त्वाःबाः खनाः गुलिसिनं जिगु गय् खँ ह्लाः ज्वी ?
छं नं जितः थ्व बदमास गज्योम्ह धाः ज्वी,
धात्थें जिगू थुगु थ्व चित्तस लाःगु घाःपाः
लंकेत सुं मदु जितः छ विना सहारा।

॥ १५ ॥

थ्व चित्त चंचल पनां पन्य हे मज्यूगु
सौन्दर्य रूप गुलि छंगु मिखास वैगु,
कर्तव्य ज्ञान जिगु हा वमलाःगु सःखि
जिके चियेत थ्व नुगः मदु माःगु शक्ति ।

॥ १६ ॥

थ्याःचाः गुलि छ सह याय् मफयाः वया जि
यानाव दान रसरंग जितः दया त्वि ।
संसार नश्वर थुकी फुक नाश ज्वीगु
आनन्द दुःख फुकया उलि हे मखा मू ।

॥ १७ ॥

सासः छम्हू थ्व दतले थुकियात सिंत्ति
खः छ्वय्गु पाप मबुसें रसरंगया तिं,
ह्लाः छंगु नायुगु दिकाः जिगु दग्ध छाती
सासः थ्व छ्वय्गु जिगु अन्तिम धाम प्राप्ति ।

॥ १८ ॥

बाः वंगु जोवन्न छको थन्न वा छ हानं
थ्वाभःगु इन्द्रिय फुकं जिगु न्हूगु या छं,
ईयात त्याक्यगु कला मखु अःपु रीत
संसारयागु नियमय् चवन्यमाः समस्त ।

॥ १९ ॥

निर्धक्क अक्व मतिना न त छन्त याय् ज्यू
यक्खंक्क छं न मतिना जिगु लागि याय् ज्यू,
खुयाः मखूगु पह्लं जुइ माःगु झीपिं
समाजयागु खिपतं कसिना व च्वंपिं ।

॥ २० ॥

खः छंगु ब्याक्क जिगु नं जिगु ब्याक्क छंगु
स्वाकाः नुगःलिस्य नुगः मदु भेद याय् नु,
ह्लाः छंगुली जिगु तयाः प्यपुना व ज्वी नु
थ्व झीगु हाकुगु वियोग चटक्क ह्वी नु ।

॥ २१ ॥

झीसं थ्व झीगु मतिना मखु थें ब्वलंके
याय् याय्गु झी मिलन ब्याक्क सुलाः खुयाः हे,
खुयाः सुलेगु मतिना मखु निन्दनीय
धाय्माः परन्तु थथ्य याय्गु प्रशंसनीय ।

॥ २२ ॥

खः वैगु सुम्क तिमिला व क्यबय् सुलाः हे
भंबः वयाः रस त्वनाः वनि वं खुयाः हे,
सुलाः खुयाः व मतिना गुगु याय्गु झीसं
तच्वः जुयाः वनि अवश्य वयागु मू झं ।

॥ २३ ॥

संसार सागरस यक्व मिसात जिं खं
मखं छजोम्ह छम्ह नं तर सुं गनं नं,
हृचय्कागु सत्य मखु जिं नुगलं धयागु
सौन्दर्य छंगु थ्व हिंसि गुलि पूर्ण जाःगु ?

॥ २४ ॥

बांलाःगुली मदु छ जो छ जि योम्ह बांलाः
ख्यूंथास छ्वःगु चिकुलाय् छ मियागु ज्वाला,
यात्रा थ्व जीवनस जिं छ म्हयाम्ह पासा
नायं जुये तर मज्यू दु निषेध वाधा।

॥ २५ ॥

म्वाना चवनेत छ मदय्क मगाःम्ह खः जि
ह्लाय्कं दुन्येह्म छ मज्यू तर छन्त जिं थी,
छदय्माः मि दन्दन मनय् मखु धागु छुं हे
म्वानाः जि च्वं चवन्य मछिगु कुँ-मिं नुनाः हे।

॥ २६ ॥

ययवं जितः छ उलि हे ययमाः जि छन्त
धाय्गू थ्व सत्य मखु खः तर लोक स्वार्थ,
यय्काः व तःगु दु कि छं सुइतं धकाः व,
शंका जुयाः चवनिगु हा ! मन खिन्न ज्वीक।

॥ २७ ॥

छं छुं खँ ल्ला:गु खन्यवं सुईतं ह्निला स:
जित: जुईगु नुगलय् उम्ह योम्ह ज्वी छं,
स्वार्थी मनुष्य मतिनास व स्वार्थ र्ज थी
मुक्कं छ यायूत जिगु हे जि असाध्य लोभी।

॥ २८ ॥

स्वार्थान्थ ख: जि जिगु हे जुइमा: छ मुक्कं
छाय् नत्रसा थ्व मतिना पर स्वार्थ नायं ?
थ्व स्वच्छता पिरतिया गन गय् व ल्वीगु
याना: व छन्त मतिना मखु जि व ल्यैगु।

॥ २९ ॥

छं योगु यावय बिइमा: छ जि योम्ह ख:सा
परन्तु जि मफु थ्व यायत छुं न्ह्याज्याना:,
तोता छ्वयेफु मतिना बरु मेगु याय् वा
न्याना: मिया: रस व रूप व काल ह्वी वा।

॥ ३० ॥

वाथ: जि थय् सहज थ: कतिलाक्य स:म्ह
थ:थ:गु दुर्बल मनोरथ स्वीक्य य:म्ह
सामर्थ्य छंक्य दतसा मतिना अगाढ
छं कायूफु लोकस छ हे मखुला अपार।

॥ ३१ ॥

मेपिन्त धायत गन थ्यं थ्व छक्वः लनाः स्व
धैतःगु लोमन कि छं थव ख्वाः थमं स्व,
सामर्थ्य यायत मफुम्हं छु पवनाः जुयेगु
ब्यूसां छु यायत थन ज्या ख्यल्य हे मफैगु ?

॥ ३२ ॥

जिं दोष बीमखु छंतं जिमि योम्ह छन्त
छं यत्थे या तर सदां छ जितः पवित्र,
न्ह्यानाव च्वंगु खुसिचा गथ्य पू मज्वीगु
छ नं निरन्तर जितः जुइ न्हूगु न्हूगु ।

॥ ३३ ॥

तृष्णा समान छिये थाकुगु दै छु मेगु
तृष्णा थ्व पार मजुसें गन बोधि ल्वीगु ?
संसार झीगु जुइ बीगु प्रकाश खःसा
तृष्णा थ्व खः न दुगु दै न लिपा थ्व झीत ।

॥ ३४ ॥

दथ्वी वयाः लँपुस विघ्न जुयाः थ्व च्वंगु
तृष्णा फुनाव तिनि जीवन झल्ल थीगु,
निर्वाण मुक्ति फुक याउँक प्राप्त ज्वीगु
मात्सर्य लोभ मद मोह समस्त पवीगु ।

॥ ३५ ॥

तृष्णा अपार खुसि खः मफु छीत आःपु
तृष्णा मछीक गन शान्ति व झीत दैगु ?
अंगूर न्ह्याय् मदुगुलिं उम्ह छट्टु ध्वंचां
धाःथें जि नं फुगु थ्व धायगु देह कच्चा।

॥ ३६ ॥

क्वँय् ला व खँ व ह्नि खितय्‌त भुनाव छयंगू
दय्‌काव तःगु मखुला थ्व शरीर छंगु ?
ध्वग्गी नवःगु जुइ देह मदय्‌व प्राण
सिंत्ति मखा फुक थुकी अभिमान मान।

॥ ३७ ॥

द हे मदैगु गुगु मन्त धकाः छु शोक ?
खः नाशया लँपुस उन्मुख व्याक्क लोक,
बिनाशया जलप खः रँगरूप धैगु
धात्थें छ खः क्षणिकयागु किपा मदैगु।

॥ ३८ ॥

संसारयाम्ह छ कताँमरिचा अवश्य
भुले जुयां छलिस्य गय् जुइ हा मनुष्य ?
आदर्शयागु गुँचवकां ऋषिपिं क्वफाय्‌त
मामां छिपिं जुइगु थय् तप भंग याय्‌त।

॥ ३९ ॥

यानाः व मोहनि जितः दुगुचा दयेकाः
छं भोग बीगु कि यनाः ल्हुति माजुया थाय् ?
या यत्थे या जिगु थ्व होश हवास मन्त
खाली निरन्तर व्यथां जिगु चित्त भ्रान्त ।

॥ ४० ॥

न्या म्वाःम्हयात पुखुलि लिकयाः तयाः बँय्
व संगु छट्पट् जुयाः गुलि योगु छं स्वय् ?
वासः थ्व लोकस छु थःत मयोगुयात
छं नं जितः मयल का छु थुकी विवाद ?

॥ ४१ ॥

हे चित्त, शान्त छ जु काय् मत्य भ्रान्ति म्वाःगु
उत्थानया लँपुस खः थुगु मार वःगु
थ्व मार त्याक्य मफुसा जुइ छंगु ह्रास
सो सो पियाव च्वन ह्लाः लम्हुयाः विनाश ।

॥ ४२ ॥

धिक्कार गय् थथ्य छ नीच व भ्रष्ट जूगु ?
धिक्कार छंगु गय पौरुष शौर्य तंगु ?
त्वःला मिसा छम्ह लिनाः थथ्य ज्वीगु छन्त ?
आसक्त ज्वीव जुइयो खनि मार्ग भ्रष्ट ।

॥ ४३ ॥

छं सुन्दरी गुम्ह धकाः लिउनें व न्ह्योनें
स्वःला छक्वः खुनु वयात दुग्यंक गब्लें ?
छ्यंगू म्हिचास न्हि खि, खै स्वथनाव दंक
बांलाःम्ह धाय्‌गु गथ्य छं फुक सीक सीक ?

॥ ४४ ॥

वा फय् दिनाः लुइगु ह्यांगु निभाः समान
स्व आः लुया चवन जिके गुलि स्वच्छ ज्ञान,
खः प्राप्ति भिंगु थन मंगल युक्त त्याग
तोताः सहस्र उगु राग जुयाः विराग ।

॥ ४५ ॥

तोताः फुकं जगतया उगु चालमाल
स्वामी जुये सकसियां जि जुयाः निहाल,
सौन्दर्य शान्ति सुखया चिर मूल ल्वीकाः
आनन्द सागरस च्वं वन्य सार थ्वीकाः ।

॥ ४६ ॥

गाम्भीर्य छंगु दिलया अनुमान याय्‌त
सौन्दर्य छंगु गुलि ग्यंगु धकाः स्वयेत,
ई थाय् व दुःख सुख ब्याक्क लिसे अभिन्न
अवश्य हे मखु जितः थन छं अपूर्ण ।

॥ ४७ ॥

स्वांमा सिमात मुखुलि व चुलि पिदंगु
छ्याचः चुलू लँपु फुकं गन द्यां बुँ धैगु,
स्वःस्वःगु थास लख हे मदु ख्यो बुँ मन्त
तृष्णा समान मदु सागर छीत झीत।

॥ ४८ ॥

स्वय् हे मयैपु जुइ देह मदय्‌व प्राण
ह्लाय्‌पं मिखा म्हुतु थुकी थ्व दयां छु याय्‌गु ?
छुं हे ल्यनी मखु ह्लायागु कुचात ब्याक्क
विनाशया लँपुस आतुर दक्क फुक्क।

॥ ४९ ॥

ह्लाना छ्वयेत अल्य छुं थन युक्ति दैला
उत्तेजना उगु हनं लित वय्‌क्य फैला ?
तृष्णा मतोतु थन जर्जर देह जूसां
का सार दैगु गन सो लख ब्याक्क सूसां।

॥ ५० ॥

दारिद्र्य शोषण थुकी मखना: व अन्त
कर्तव्य देश प्रति लोमन लाकि छन्त ?
थय् कामिनी कलशयागु जुयाः पिपासु
छं थःगु जीवन अमूल्य छु याय् त्यनागु ?

॥ ५१ ॥

कामं प्रमत्त लँजुवाः गन छंगु लक्ष्य
माःसा थ्व छयों तकन देश निमित्त छायगु,
व छंगु शौर्य प्रण तोफित गय् छु जूगु
म्वाः ला विचार तय छुं थ्व देशयागु ?

॥ ५२ ॥

नेपालया सुख समृद्धि थकायगु भारा
हा लोमना वन फुकं गथ्य छं मचाःला ?
संहार ज्वीन छ मिसा छम्हयागु निम्ति
धिक्कार खः थ्व जुनि दुर्लभ छंगु निम्ति ॥

॥ ५३ ॥

नेपाल तुल्य मदु मेगु थ्व झीत छुं नं
कासेंलि जन्म पुल्यमाः थुकियागु मू नं,
अस्तित्व झीगु मदु छुं अतिरिक्त देश
सेवा व यायगु मतिनां थुकिया अशेष ॥

॥ ५४ ॥

वा वा घकाव थन छन्त करोड ह्लाति
सःताव च्वंगु दु क्यनाः व विदीर्ण छाति,
वै च्वंगु क्वाःगु ख्वविधाः गथ्य छं मचाःगु
दायित्व थःगु फुक तोतुगु छं गज्योगु ?

॥ ५५ ॥

सीत्यंगु भ्रान्त युगयागु कयाव मोह
वैच्वंगु क्रान्ति युगया गुगुयागु द्रोह,
म्वानाव च्वंगु थ्व इलय् थन छुं मयासें
धा धा वशय् च्वन्यगु छाय् शर कामयागु ।

॥ ५६ ॥

दारिद्रय दन्दन छ्वया च्वन देशवासी
हा ज्वीगु कीत सरि छट्पट दाःगु खासो,
यानाः नयेत मलुयाः थन रोजगार
भःभः न्हुयाः गुलि वनी परदेश दूर ।

॥ ५७ ॥

यानाव छाय् थथ्य जितः जिगु दोष धा छें
निर्दोष भावुक जि खः जिगु मूर्खता नं,
छत्ति जितः मदुगु थ्व अधिकारयात
कायेगु लागि सं जुयाः जि जुयाव भ्रष्ट ।

॥ ५८ ॥

थुक्लं बियाव जिगु पुज्भभुयात घ्वानाः
नीलः ह्याग व तुति पिन्य थ्यंक थ्वानाः,
छं यात घोर अपमान जितः कँ हाय्काः
आः म्वाय्गु गय् जि ऋसुकाः खवबियात मुंकाः ?

॥ ५९ ॥

धिक्कार छन्त मदनैंत जितः व वैत
धाधां व भर्तृहरि तुल्य जुयाः विरक्त,
वैराग्य काः वन्यत खः छ जितः व्वनापौं
ताःचा छ चायुक्यत धुकू जिगु काव्यया थौं।

॥ ६० ॥

निगूगु सर्ग

बिदा जि ज्वी त्यनावलय् छ छाय् वया लँ न्ह्यःपनाः
छु यायूगु छंगु मन्सुवा, छु याय्गु छंगु मन्सुवा ?
बँ त्यें थनाः, भुखाय् जुयाः जि थाय् वयाः छु याय् त्यना
मिखाकुलि हिसी भुनाः प्रहार छाय् थ्व याय् त्यना ?

॥ १ ॥

जितः थ्व काम वासना, जितः थ्व घोर यातना
जितः छु जूगु थय् थन जितः थ्व छाय् विडम्बना ?
जिके थ्व आत्म-संयम, नुगः चिनां च्यिये मफु
दुनीन नाशया ध्वपय् हरे पनां पने मफु ।

॥ २ ॥

पतंग थें खनाः मत जि हुर्रं हुर्रं छ्वैन रे
गनाः गनाः जि लःफुति गनं मदय्क स्वीन रे
व छ्वःगु वेदना दिपय् जितः उनाव छ्वैन रे
गनं मदय्क विश्वस जितः फुकाव छ्वैन रे ।

॥ ३ ॥

छु यायृत जन्म खः जिगु समस्त लोमना वन
जितः थ्व सोतिपाँय् तयाः विनाश लँय् यना च्वन,
वयागु हिस्सि भय् बियाः निथ्रुक्क हा, जि प्याय् धुन
वयागु रूप बाः वयाः जितः स्व च्वीकुकुं यन ।

॥ ४ ॥

ह्लिलाः ह्लिलाः मुसुं मुसुं नुगःखँया लसां ततं
द्यनाव च्वंगु इन्द्रिय थनाः जितः छु यायृगु छं ?
प्यपुंक छन्त घय् पुनाः नयाः सहस्र चुम्बन
जुयाः अपार आतुर, जिगू थ्व मन्त जीवन ।

॥ ५ ॥

पनाः जिगू सुमंगल, वयागु छाय् छ पंगलः ?
मछाः मजूह्म मन्मथं व पञ्चवाण कय्कल,
लिहाँ छ हुँ, लिहाँ छ हुँ; वये मते जिथाय् थन
जि म्वाय् मयो, जि म्वाय् मयो, जुयाः न्हिथं अकिंचन ।

॥ ६ ॥

जितः क्वपवायृत वःह्म छ पिशाचिनी छ पापिनी
व छंगु रूपया चुपिं जितः कियागु छाय् थनी ?
जिगू व शक्ति साहस समस्त खवाउँका छ्वयाः
जितः विनाश यायृगुली छ छाय् न्ह्याज्यां न्ह्याज्यां वया ?

॥ ७ ॥

छखें मयो धयां च्वना, उखें छ हे ह्मयां च्वना
विचित्र हाल थय् जिगु गथे वनी व हा लना !
प्रकाश पुञ्ज घय्पुनाः सदां च्वन्ह्याय माःह्म जि
महान्धकार घय्पुनाः, जि जूगु छाय् थ्व निर्घिनी ?

॥ ८ ॥

मिखास वैम्ह झल्झली सुरम्य रूपया कलि
कटाक्ष वाण कय्कुकुं बियेगु ला जितः बलि ?
हरे ! बिया थ्व सासना जितः छु याय छं त्यना ?
गज्योगु दग्ध कामना, थ्व वःगु छाय् जिके दनाः ?

॥ ९ ॥

चटक्क जि न तोत्य फु न वं जितः थ्व थःम्ह धाः
बिचय् जि काःम्ह खः थन, जिगू गज्यागु दुर्दशा ?
न ल्हवय्फु घुर्के हे न फु, छु याय्गु छन्त जि थन ?
गज्योगु जूगु थौं हरे ! जितः थ्व क्रूर वन्धन ?

॥ १० ॥

न हाल्य ज्यू न खवय्गु ज्यू मछिक म्वाय्गु पाः फयाः
सुया भरय् च्वनाः हरे ! जि म्वाय फैगु गय् जुयाः ?
जि सोन सोन सुं मदु, जितः छ हे सहायता
महान्धकारया ध्वपय्, तुनाः जि ज्वीन बेपता ।

॥ ११ ॥

मयो जितः मयो जितः थ्व म्वाःगु वेदना कयाः
ततःमतः क्यने मयो विदग्ध यातना नया ?
छु याय्‌गु छन्त जिं कयां न मान दान दैगु खः
विचाल या, विचाल या, थ्व सारहीन कार्य खः।

॥ १२ ॥

छजोम्ह मेम्ह दैमखु विध्वंस याय्‌गुली तप
दु छंक्य माःगु चातुरी क्वफाय्‌त तोफिकाः जप,
जपी तपी अनेकपिं कटाक्ष छंगु कःगुलिं
विनाश जूगु बाखनं दुजाःगु सो पुराण झी।

॥ १३ ॥

छ श्रेयहीन प्रेय खः जितः थ्व म्वाय्‌त श्रेय माः
थ्व प्रेय तोत्य थाकुयाः जितः थ्व घोर यातना,
थ्व वःगु प्रेमया प्रतिं घृणा छको दना छ वा
मखू थ्व रूप माधुरी धकाः जितः सुबोध या।

॥ १४ ॥

जि नीच खः जि भ्रष्ट खः गुज्याःगुली पलाः छिना ?
मत्योगुली मज्यूगुली जि फय्‌ समान ब्वां वना।
थ्व ताप खः थ्व पाप खः परन्तु यो जितः थ्व हे
जिगू थ्व बाहु पाशसं सदां तयाः चिना तये।

॥ १५ ॥

छु योगु याय्गु पाप खः ? मयोगु याय्गु पुण्य खः ? गज्याःगु चक्र चाल थ्व ? हिलाव सत्य न्हूगु हय् मत्योगु याय् मज्यू गुगुं, मनीगु याय् मज्यू गुगुं निषेध तय् मज्यू गुगुं, परन्तु यायत योगु छुं।

॥ १६ ॥

प्रमत्त भाव बाः वयाः निशा व न्हू जुया वइ मुखू न्हिली मुखू ब्यनी व थ्वःगु कोकिया सलं, प्रसन्नता ब्वया जुइ, सिमाहलं, सिमाहलं जि जक्क सुम्क छाय् च्वने मयासे न्हूगु सिर्जना ?

॥ १७ ॥

छ सुन्दरी, छुसुन्दरी, छ पापिनी, छ मन्खुनी मयाय्गु शत्रुयात नं दु याःगु छं जितः थनि, मुलय् तयाव गः किये छ साप सःप सः खनी सुदै जगत्स मेम्ह थय्, छ थें विश्वासघातिनी ?

॥ १८ ॥

ह्लिलाः ख्वयाः, ख्वयाः ह्लिलाः जितः मकंगु छं छु दु ? उलाः उलाः नुगः फुकं जितः मक्यंगु छं छु दु ? उलाः कुलाः जिके दुगु मस्वःस्य च्वंगु छं छु दु ? विश्वासघातिनी जुयाः परन्तु थौं थ्व जूगु छु ?

॥ १९ ॥

पवित्र धाम भाःपियां छ जा खिखांमुगः खनी
महान छन्त भाःपियां छ तुच्छ फैलिचा खनी
छ सुन्दरी धकाः धया, महत्व जिं बिया थनि
नवःह्मं ध्वगिगनाः फुकं छ जा पिशाचिनी खनी ।

॥ २० ॥

बुँ छें ब काय् कलाः फुकं मधास्य च्वापुग्वीं वने
धयां थ्व पंगलः वयाः जितः न्ह्यपं वया च्वन ।
थ्व पापया खलाबला दुकायत आत्म–चिन्तन
थ्व याय् व याय् मज्यू धयां गज्योगु जूगु हा थन ?

॥ २१ ॥

गुँ थ्वयूक ह्मालि कोकिल थनाः थनाः मुखू चुलि
सुबास भाव बाः वयाः समस्त न्हू जुया वइ,
मुखू ह्विली धूकू कूनी व ब्वःगु पंछिया सलं
खुसी जुया ब्वया जुइ सिमाह्लं व स्वांह्लं ।

॥ २२ ॥

जितः थ्व म्वाःगु गन्थन जितः थ्व म्वाःगु वन्धन
कतांमरी सरी जुयाः हुया च्वना जि ध्याखन,
अहो थ्व छंगु रूपया जितः कठोर वर्तन
थ्व मोहनी जितः तयाः दु ख्वयूकुगु निरन्तर ।

॥ २३ ॥

छ न्ह्योन्य हे च्वने मते मयो जितः मयो जितः
चटक्क चपफुना छ्वयें थ्व क्वातु आशया खिपः,
प्रवृत्ति कामया थनाः छु याय् त्यनागु थौं जितः
जितः थ्व दास यायगुली छ छाय् न्ह्याज्यां न्ह्याज्यां वया ?

॥ २४ ॥

प्रकाश पुञ्ज पाचिनाः सदां च्वह्याय माःह्म जि
थ्व अन्धकार घय्पुना हरे छु जूगु निर्दयीः
गुजुं तयाव चित्त थ्व जि म्वाय फैगु मय् थन
जि अल्मले जुये मयो विदग्ध सासना नयाः।

॥ २५ ॥

अपार शक्ति सागर अपार रूप छं गुण
सहर्ष प्राप्त याय्त थ्व जिगू प्रयास खः थन,
थ्व छंगु रूपया जलं पिकाल पोर वेदना
जि सुम्क सुम्क छाय् च्वने मयास्य न्हूगु साधना ?

॥ २६ ॥

जितः सहाय सुं मदु जितः छ हे सहायता
मयाय्‌व छं सहायता जि ज्वीन ज्वीन बेपता,
दु छन्त आशिका जिगु सहर्ष या जितः क्षमा
जि छंगु हे भरय् च्वना थ्व दुःख छाय् स्वयाच्वना?

॥ २७ ॥

जितः मधाःगु छं छु दु, जितः मयाःगु छुं छु दु
नुगः उलाः उलाः फुकं जितः मन्यंगु छं छु दु ?
समस्त थः नुगः बियाः जितः मब्यूगु छं छु दु
विश्वास घातिनी जुयाः परन्तु धै च्वना थ्व छु ?

॥ २८ ॥

छ नक्चरी छ डंकिनी छ नीच भ्रष्ट पापिनी
जि मूर्ख धाःगु छं गुलि, मयाय्गु याःगु छं उलि,
समस्त विश्वया घृणा जिथाय् मुनाव वा छिपिं
थथें वयाव थुक्क या छु याःगु थौं थ्व निर्घिनी ?

॥ २९ ॥

अन्याय याय् मज्यूगु हे दु याःगु छं जितः दनि
जितः छु जक्क छं मधाः परन्तु आस्य जि धया,
बहे खँया पुसा जुयाः जितः दु याःगु छं घृणा
जितः छु फुति याय्गु छं जितः छु हांक याय्गु छं ?

॥ ३० ॥

थ्व झीगु ल्वापु ल्यं दइ थ्व झीगु जन्मकाःछि हे
सुयागु दोष खः थुकी निसाफ छः भविष्य हे,
ह्लिला छ वयेगु ख्याः मखु छ जन्मया थ्व दुश्मनी
जितः छ तुल्य दुश्मन जगत्स आः सु दै थन ?

॥ ३१ ॥

नुगः उलाः उलाः वयनाः विश्वासयागु बः बिया।
छ सत्तिनाः जिथाय् वल, जिनं छ सिन्धु भाःपिया,
थ्व छीत माः जिके बल अपार जिं धया च्वना
परन्तु जिं थ्व थौं थुल छ ला व तुच्छ धः खनी।

॥ ३२ ॥

बिलं मकैगु दान व पवनां मबीगु आः जुल
विश्वासघात यात छं धकाव धाय्‌गु त्वह्‌ छु दु ?
छ स्यूह्म थूह्म छुं मखु जितः थ्व जूगु संकट
समस्त ह्मग्स चुं थलाः जितः विनष्ट याःह्म छ।

॥ ३३ ॥

थ्व चित्त ख्वैगु धर्धरी छ जिह्म याय् मखंगुली
जुईगु ताप थःथमं थ्व छंगु आश मन्त दः,
पतंग थें खनाः मत जि हुर्र हुर्र छ्वैन रे
गना वनाः जि लःफुति गनं मदय्‌क स्वीन रे।

॥ ३४ ॥

परन्तु न्ह्याग्गु ज्वी थब्यु थुंकि जितः भिंनं भिन
क्वब्वी मफैगु भार थ्व, स्व थःथमं चिलावन,
सु खः जि धैगु जिं मस्यू जि शक्तिया पुचः खनी
समुद्र याय्‌फु लःफुति, पहाड याय्‌फु धूकुति।

॥ ३५ ॥

जितः थ्व काम वासना जितः थ्व घोर यातना
जितः छु जूगु थय् थन, असह्य पीर वेदना,
जिके ग्व आत्मसंयम नुगः चिनां चिये मफु
दुनीन ह्रा विनाशस नुगः तयां तये मफु।

॥ ३६ ॥

थ्व ई, थ्व थाय् जितः दुगु, दु याय्त आत्म-चिन्तन
थ्व व्यर्थ छवय् मज्यू धयां गज्योगु जूगु ह्रा थन ?
जुयाव शूल थौं हरे दु च्वंगु थौं जितः सुया
छु याय् छु याय् विमूढ जि विचार शून्य थें जुया।

॥ ३७ ॥

घृणात ब्यावक वा मुनाः जिथास वा दनाः दनाः
ह्लि खें व ई जुयाः छिंपि वयात मोल ल्ह्वंक्य आः,
छ नक्चरी शनिश्चरी बिखं छ जाःह्य खः परी
दु याःगु छं प्रदूषित, जिगू थ्व स्वच्छ जीवनी।

॥ ३८ ॥

छ्वबि वईगु धर्धर व छन्त काय् मखंगुलि
जुईगु ताप थः थह्मं ब छन्त तय् मखंगुलि,
जुयेत म्ह्याग्गु ज्वी थब्यु, थुकिं जितः भिना वन,
पनां पने मफैगु थ्व, अयें थमं चिलावन।

॥ ३९ ॥

मुनाव देव दानवं विशाल मन्दराचल
चिनाव सःखि शेषया कठोर यात मन्थन,
असंख्य रत्न भूषण सुधा व सुन्दरी तक
थ्व धन्य ज्वीक मेदिनी व मन्थनं पिहां वल ।

॥ ४० ॥

गज्योगु शेषया विष उखें पिहां वयां च्वन
विदग्ध विश्व ज्वीगु थें थ्व जूगु सो कुलक्षण,
समस्त आहिमां जुयाः छु याय् छु याय् जुया च्वन
थ्व सृष्टि व्याक्क आः थनि विनाश ज्वीगु हे जुल ।

॥ ४१ ॥

परन्तु गय् व शंकरं नुनाव छ्वःगु छः विष
थ्व छंगु मन्थनं जि नं विदग्ध ज्वीगु व्याक्क खँ,
नुगः चिनाव संयमं गनं मज्वय्क तैतया
जितः थ्व जूगु तापत, सुवाः व भिंगु याय् त्यना ।

॥ ४२ ॥

जिनं मकैगु खः गुगु प्वनाः थ्व वैगु आः जुल
विषाद याय्गु छाय् थुकी अवश्य ज्वीगु हे जुल,
जितः छ योम्हसां छु याय् छ पाप खः छ ताप खः
छ प्रेम मार्गया दथुं, जितः क्वपक्वाय्त वःह्म खः ।

॥ ४३ ॥

सदैव छंगु भिंगु स्वय्, सदैव छंगु ज्यूगु स्वय्
सदैव छन्त न्ह्यागु स्वय् छ भिंगु लँय् न्ह्याज्याःगु स्वय्,
जिनं थ्व नीच भ्रष्टताय्, सदां दुबे मज्वीगु स्वय्
मभिंगुयात वां छवयाः व नीगु भिंगु याय्गु स्वय्।
॥ ४४ ॥

स्वंगूगु सर्ग

वैगु ववाः हिं मो ह्लुयाः थौं प्राण जिगु तोता वने
ज्वीवय बीमखु मेवया व जिम्ह छः व जिम्ह खः,
थौं थ्व चुपिचां वैगु गः की वैगु हिं निथुवक ज्वी
थःत नं थ्व चुपिं किया गः प्राण याय् उत्सर्ग जि ।

॥ १ ॥

बिन्ति चुपिचा जिगु थ्व ज्या थौं पूर्ण यानाः ब्यु प्रिय
थःम्हँ धैथे मन्त धाःसा म्वाय् सिबे नं ज्यू सिये,
मेवया यानाः वयात हाय थौं जि म्वाय्गु गय्
जिगु लँप्वी वै च्वंगु ब्याक्क विघ्न बाधा तंक छवय् ।

॥ २ ॥

अन्त निम्हस्या ज्यानयागू काल बेला थौं थुगु
आः छु याय् जि, आः छु याय् जि, याय माः जि आः गुगु?
बुद्धया प्रति पूर्ण आस्था ब्याक्क मुंकाः प्वः चिनाः
हे पुलां चीभाः जितः छं देशना छु बिया च्वना ?

॥ ३ ॥

न्यन्यत ह्लाय्पं मदु जिके थौं जिगु थ्व अन्तिम वन्दना
गात जि आः खन्यगु छंके ऊर्ध्वगामी भावना,
धम्मपदया देशना नं थौं जिथाय् न्ह्यलुई मते
जिगु थ्व इच्छा पूर्ण याय् त्यल, छं जितः आः पन्य मते ।

॥ ४ ॥

ज्यानमारा ज्वीगु हे थौं पूर्ण तृप्ति जिगु खत
म्वाय्गु थुलि हे जुल निम्हेस्यां मय्ल न्यन्य आः छुं खँत,
ज्यानमारा ज्यानमारा वैत स्याय्त जि वय् धुन
वैगु क्वाः हिं मो ह्लुयाः जिं धन्य याय्गु थ्व जीवन ।

॥ ५ ॥

जिगु थ्व ल्यू ल्यू न्याय्त धै थें छाय् खिचात छु हाःवया
छाय् जितः ह्ममस्यूगु छिम्सं म्वाल ल्यां हुँ सुम्क आः,
वं बिसेंलि यातना थय् वैत छाय् जिं बाकि तय्
भिन जितः थत्थें वनाः बरु वैगु हत्या याय्गु हे ।

॥ ६ ॥

छंगु प्राण थ्व छंगु हे मखु यत्थ्य याय् छं दै मखु
छन्त दय्कुम्ह हे थ्व दे खः दे विना छ, छ हे मखु ।
देशवासी खः जि तर जिगु प्राण जा जिगु हे मखा
वैत स्यानाः थःगु हत्या छाय् मयाय् जिं छाय् मयाय् ?

॥ ७ ॥

छम्ह मिसाया निम्ति छं छाय् प्राण तोता छवय् त्यना
देश मदुसा प्राण छंगु दैगु धा रे गय् जुया: ?
प्राण छंगु थ्व छंगु हे मखु यत्थ्य याये दैमखु
छन्त दय्कुम्ह हे थ्व दे ख: थ:गु चा ल: फय् बिया ।

॥ ८ ॥

दुसुत ला गय् ब्याक्क छंगु देश प्रतिया भावना
छन्त ल्व: ला याय्गु थुकथं छम्ह मिसाया कामना ?
छं मता: ला ? छं मचा: ला थ्व:गु देया क्रन्दन
छम्ह मिसां याना: हरे, थौं सिह नं ध्वंचा जू वन ।

॥ ९ ॥

छम्ह मिसाया लागि थुकथं शोक चिन्ता कै जुया
छन्त लोकं हा, छु धाइ धर्म छंके मन्त ला ?
धैर्य साहस छंगु गन वन छन्त ल्व: ला ज्वीगु थय्
देशया प्रति याये मा:गु ब्याक्क ज्या ल्व:मंगु गय् ?

॥ १० ॥

म्वाय्त अ:पुगु जुइत ग्ह्याइपुगु देश ज्ञोगु थ्व दय्क्यत
छुं मयासें च्वं च्वना छाय् ? छंत धिक्कार द्व:छिक: ?
लिचिल्य ज्यू ला त्वा: थला: छयों मा:गु जूसा बीत नं ?
छंगु ल्याय्म्हसुयागु ज्वाला छन्त लोमंकल गनं ?

॥ ११ ॥

देशया अपमान शोषण जूगु प्यखयरं खक नं छुं मस्यू थें, छुं थ्व मखु थें, गय् छ चवन्य फुगु थय् थन ? पशु मनूया भेद मदु छुं यदि छ थय् हे म्वाय्गुसा जूगु ज्वी ब्यु, बरु हुँ सिना हुँ, तुच्छ पशु थें हे जुया: ।

॥ १२ ॥

ज्ञानया विज्ञानया छं म्वा:गु च्यूता: तय्मते दा:गु जासी कोत सीथें, ज्वीगु थें थन ज्वी थब्यु, थ:गु हक अधिकार तंका: थन मनूत म्वाय् थब्यु पशु छ ख: व्यवहार पशुया न्ह्यावलें याना छ जु ।

॥ १३ ॥

जोलपा ल्हा: विनति याना: न्ह्यावलें ख्वख्वं छ जु पशु छ ख: पशु कर्म छुकिया छन्त चिपनिप दैगु छु ? नय् मखंपि, त्वन्य मखंपि, द्यन्य मखंपि अ:पुक जनत थन भ: भ: न्हुया चवन म्वाय मछिना याउँक ।

॥ १४ ॥

वा वया चवन पौ ज्वया चवन दुनिन छें हे भ्वस्सुक ख्वलि पिकाकां न्याय्त वै चवन गरल जा:पिं सर्पत, तर म्य मतिनायागु हाला: थन जि थौं गय् च्वं च्वना गय् थ्व जूगु थ्व जिगु व गन वन ऊर्ध्वगामिनी चेतना ।

॥ १५ ॥

थय् मनू नं पतन ज्वीयो थौं थ्व प्रष्ट खन्चवना
चेतना मत सीगु थुकथं भोग जि याना चवना,
देश मदुसा दै जि गन थन, देश त्वःमंका चवना
छम्ह मिसाया आश काकां भष्म ज्वीत सना चवना।

॥ १६ ॥

देशया छाती मि च्याःगु भोक रोग अज्ञानया
छाति दायाः ख्वैगु जनता म्वाय्त मछिना दुख जुयाः,
हा थज्योगू कठिन बेलाय् छम्ह मिसाया ध्याउना
कै चवना छं थःगु जीवन याय्गु ला बर्वाद आः ?

॥ १७ ॥

ब्याक्क झी सन्ततित म्वानाः चवनिगु थन नेपालस
नय् मखंपि त्वन्य मखंपि पुन्य मखंपि याउँक,
फुक्क थन भः भः न्हुया चवन म्वाय धैगु नां जक
देश मंकाः खः थ्व अयनं थन दु भीषण शोषण।

॥ १८ ॥

थःगु हक अधिकार तंकाः थन मनूत म्वाय् थब्यु
पशुत थें व्यवहार यानाः न्ह्याबलें म्वाना थजु,
बूगु थन हे ब्वलंगु थन हे सीगु नं थन हे थजु
छं मताःला छं मचाःला धाय्गु ला न्ह्यागुं थजु ?

॥ १९ ॥

छाय् छ थौं थय् खिन्न दु:खित स्वैगु याना: ध्याउना
छन्त ल्व:ला चवन्ध्रगु याना: छम्ह मिसाया कामना ?
दुसुत ला गय् ब्याक्क छंगू देश प्रतिया भावना
देश सेवा याय धैगू ऊर्ध्वगामिनि भावना।

॥ २० ॥

स्वैत छं थय् प्रेम याना: नित्य च्यूता: कै जुया
देश मदुसा गन व दैगु वीरपुत्र थ्व देशया ?
देशया हे अंश मखुला रूप गुण यौवन फुक
मान मनिता वैगु ब्यावकं देशया सम्मान ख:।

॥ २१ ॥

छंम्ह तृष्णा छंम्ह हे ज्वी प्रेम छंगु शाश्वत
देशया निंति छ म्वाना ज्वीगु स्व सम्मानित।
देश तोता: मेगु मदु छुं देशलिस्य व्यापक छ जु
देश अङ्ग ब्रह्माण्ड सारा छंगु हे किच: थजु।

॥ २२ ॥

भाव क्वबिया: म्वा:गु म्वा:गू मा:गु तोफिका चवना
अध: पतनया घोर गालय् हा जि क्वब्वाना चवना।
वैत मतिना जिगु थ्व सच्चा ख:गु जूसा थौं थन
देशया निंति सदां जि छ्यो थ्व मू हाय्का तया।

॥ २३ ॥

जिगु दु स्वःलिस्य स्वय् मगाःगु देश च्वापुगुँया क्वसं
वांगु खयः बुँ खुसि व पाःचा धन्य याइगु जीवन,
विविध पंछी रंगीचंगी मधुर मे थन हालिगु
स्वां सिमाया थन दु प्यख्यं च्वय् कयं थें ब्वोइगु।

।। २४ ।।

थन दु थी थी भाय् व जाति अमिगु थः थः संस्कृति
ब्याक्क मुंकाः भिंगु कायगु झीगु खः देशोन्नति।
देश बांलाः, जनत बांलाः किन्तु यक्व दु बेथिति
न्हुगु युग वल, तर मचाः छुं अमिगु भीषण दुर्गति।

।। २५ ।।

तर जि थन चायाः थुयाः नं मफुम्ह याय् थय् निर्गुणी
जिगु च्वसा फुक तोधुला वन, जि छु याय्गु थय् थनी ?
जनत ह्यांलाःसा अपालं जि नयाः छु तिले ग्यली
यक्व जनतां ती मखंसा जि तियां छु सम्म ज्वी ?

।। २६ ।।

नय् मखंपि, ती मखंपि, ब्याक्क जनतय् सः थजु
व्यक्तिगत मतिना व छंगु ज्वीकि विस्तृत देशया।
पाप शोषणया विरूद्धय् ध्वाँय् ज्वनाः न्ह्याज्यां छ हुँ
छुं मस्यूगू छुं मथूगू अन्धकारय् जः छ जु।

।। २७ ।।

कलम चवय्काः खःगु खंकाः थःम्ह जनतय् कवि छ जु
थःम्ह मांया दुरु त्वनागू सार यानाः जु मनू ।
देशया सन्मान जूसा ज्वी छ नं सम्मानित
देशया अपमान जूसा ज्वी छ नं अपमानित ।

॥ २८ ॥

छंम्ह कृष्णा छंम्ह हे ज्वी प्रेम छंगु शाश्वत
देशया निर्म्ति छ म्वाना ज्वीगु स्व सम्मानित ।
देश तोताः छंगु छुं मदु देश नाप लिनाः छ हुँ
देश अज्ञ ब्रह्माण्ड सारा शक्ति छंगु किचः थजु ।

॥ २९ ॥

प्यंगूगु सर्ग

झर झर स्वर याना: झर्ं क्वां वै क्वब्वा:ल:
सिलि सिलि फस न्ह्‌याइ न्यासि चाई सिमाह्‌:
झलमल थिक स्वर्गं लुम्मुक: वै निभा: ज:
मधुर मधुर झंग: गीत ह्‌ालीगु थ्व: स: ।

॥ १ ॥

कलकल खुसि न्ह्याइ स्वच्छतायागु ख्वा: ब्वै
लुमुगु छवि ज्वना: वै सत्यया पाठ स्यं वै
तुयुगु यचुगु थी थी चवापुगुँयागु माला
सरगत लिस्य थीगू उच्चतायागु ज्वाला ।

॥ २ ॥

उख्य थुख्य जि हिला ज्वी झोलि तुम्बा ज्वनालि
मन जुइ अन सन्ध्या सुम्क बासं च्वनालि
गुलि स्वत उलि झीत प्रेरणा उच्च ज्वीत
सतत जुइगु आतुर चित्तया वृत्ति स्वयृत ।

॥ ३ ॥

फलफुल वनयागू नय् जिनं कन्दमूल
छु लुल नय वहे तुं सा: मसा: भेद मयूल
झलमल मत च्याका: चन्द्रमायागु ज्योति
च्वन्य छगु धुनि च्याका: ध्यान याना: सदा जि।

॥ ४ ॥

नगुत जडित सर्ग: फायृत तफ्फीगु फांगा
च्वन्यत नरम धर्ती घाँय् मुना त:गु लासा
लख अमृत समान च्वापु नायाव व:गु
छु मदु थन अज्यागु सत्य त्वीकेत मा:गु ?

॥ ५ ॥

दिक्यत शिर थ्व लोहों ज्वी जित: छिगु फुंग
लिधन्यत दु सिमाप्वः पा: गुँ बल्ला:गु अंग:
छपु कलम व कापी न्ह्याबलें दै थ्व झोली
थुल कि परम भावं आखलं जि नवाके।

॥ ६ ॥

सुथ जुइ दन्य ह्लापां मा:गु शौचादि याना:
सु छु थन थ्व जगत्या चिन्तना यंक्य ग्वाका:
चरम उगु रहस्य तेज्जु यानाव चायूके
फुक फुक व जित: ज्वी सत्य छलंग दवव।

॥ ७ ॥

जिगु व प्रिय समाधि वैगु आनन्द धारा
मफु मफु छिमिसं गय् कल्पना तवक नं याय्
गुलि गुलि छ थज्योंपि प्रेयसीं मोह बीगु
मखु मखु थुकियागू छुं छर्ति तुल्य ज्वीगु ।

॥ ८ ॥

छवन्य फु उगु समाधि खः मनूयागु योग
तर तप व्रत यानाः थःगु याय् वैत मंकाः
थथ्य नियमत दय्काः थ्वैत याये अनन्त
अमर जि थन ज्वीगु घय्पुयाः दिग्दिगन्त ।

॥ ९ ॥

फुक इल व दिशाया खः जि स्वामी महान
मखु मखु जिगु ज्योति छंगु ब्रह्माण्ड ध्यान
गन दु थन निराशा ब्यावक हे झल्ल आशा
गुलि न गुलि निकासा न्ह्यावलें पूर्णतां जाः ।

॥ १० ॥

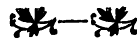
अभय अमर आत्मा काय्गु जि स्वंगु खास
गुलि नि गुलि व तःधं श्रेयया नं प्रकाश
च्वनि यम व कुबेरं नित्य च्वामोल गाकाः
वरुण तुति सिकः वै न्हूगु लःधार हाय्काः ।

॥ ११ ॥

ब्वनि जिगु ससुमांजुं तोत्र बांलाःगु दय्काः
रवि शशि मत च्याकाः आरती याइ ब्रह्मां
ऋतु ऋतुत वयाः नं स्वां-सि तःजीगु छायाः
गुलि गुलि जिगु याइ प्रार्थना युक्त पूजा।

॥ १२ ॥

सकल सफलताया सिद्धिदाता गनेद्यः
जुइ अन जिगु ह्लाःपा भाव फिल्हय्‌त ह्लापा।
॥ १३ ॥

सिद्धिचरणया कृति

नेपाल भाषाय्

१.	सीस्वां	पिदंगु
२.	फूस्वां	"
३.	उर्वशी (खण्ड काव्य)	"
४.	ग्वय्स्वां	"
५.	लुम्भुनी (खण्ड काव्य)	"
६.	तृष्णा "	"
७.	उत्तारा विलाप	पिमदंनिगु
८.	बाखं व निबन्ध	"
९.	भूमिका मुना	(प्रेसय्)
१०.	मूस्वां (कविता मुना)	

नेपाली भाषाय्

१.	कोपिला	पिदंगु
२.	मेरो प्रतिविम्व	"
३.	उर्वशी	"
४.	कुहिरो र घाम	"
५.	तिरमिरे तारा (बाल कविता)	"
६.	बाँचिरहेको आवाज	"
७.	सिद्धिचरणका प्रतिनिधि कविता	"
८.	मंगलमान	"
९.	ज्यानमारा शैल	
१०.	आँसु	
११.	बालिवध	
१२.	जूनकीरी	
१३,	भीमसेन थापा	
१४.	शवरी	
१५.	आत्म-विलौना	